

Horjuvaa historiaa Suomen elektro- niikasta

Mikko Koivusalo. *Maailman huipulle. Suomen elektroniikan menestystarina*. Jyväskylä 2001.

Koivusalo johdattelee kirjaansa seuraavasti: Onko suomalaisen elektroniikan kehitys menestystarina? Mitä jälkiä puhelimen, radion ja muun elektroniikan varhaishistoria sekä vahvan radioteollisuuden synty jättivät alan kehitykseen Suomessa? Näiden ja muiden laajojen kysymysten avulla hän asettaa tavoitteekseen selittää suomalaisen elektroniikan voittokulkua muutenkin kuin vain paljon puhutun Nokian historian ja viimeaikaisen menestyksen avulla. Kirjan syntyajan paljastaa se, että tekstin loppuosassa Sonera on vielä voimansa tunnossa ja yhtiön tavoitteet globaalit. Palaan tähän ongelmaan.

Kaikki Suomen elektroniikan historiasta?

Diplomi-insinööri Mikko Koivusalo on toiminut elektroniikkateollisuuden parissa vuodesta 1957 ja ollut mm. korkeissa johtotehtävissä Nokian palveluk-

sessä. Hän on lisäksi vaikuttanut Elektroniikkainsinöörien seuran puheenjohtajana ja tehnyt ilmeisesti etupäässä elektroniikkainsinöörien yhteisöä varten (seuralla oli muuten vuonna 2000 n. 750 henkilöjäsentä) *Maailman huipulle* -kirjan. Saatteessa Koivusalo sanoo, että koska tiedot elektroniikka-alan kehityksestä ovat sirpaleina eri arkistoissa, museoissa, kirjastoissa ja yrityksissä, tarvittiin kokonaisesitys alan historiasta. Tätä Koivusalo toivoo kirjansa olevan. Samalla hän on halunnut osallistua (etenkin vuonna 2000) ajankohtaiseen keskusteluun Nokiasta ja ylipäänsä suomalaisesta teknisestä menestystarinasta.

Koivusalo jakaa suomalaisen radio- ja elektroniikka-alan historiankertomuksen kolmeen kauteen. Kaudet jakaantuvat vuosiin 1920–1960, 1960–1980, 1980–2000. Ensimmäinen kausi on kirjoittajalle ”elektroniputken valtakausi”, toisen hän on nimennyt elektroniikkateollisuuden nousuksi ja kolmannen matkapuhelimen valtakaudeksi. Perusteina jaksotukselle ovat totta kai tekniset rajapyykit. Jokaisen kauden kohdalla Koivusalo esittelee lyhyesti jakson pääpiirteet sekä noin viisitoista aihetta ulottuen Radioinsinööriseuran (perustettu 1926) ja sen jatkajan Elektroniikkainsinööriseuran (1964–) kuulumisista – vielä 60-luvulta hän luettelee kaikki uudet jäsenet – yleisradiotoimintaan, radio- ja televisiotekniikkaan, postin ja lennätinlaitoksen tapahtumiin, alan koulutukseen, tärkeimpiin lehtiin ja kauden merkittävimpiin innovaatioihin Suomessa. Koivusalo ei ilmoita tehneensä valintoja tai perustele tekemisiään tai valintojaan, joten lukija olettaa, että kaikki alan asiat (yritykset jne.) on yritetty huomioida. Tästä runsaudesta seu-

raa, että aiheiden käsittely jää useasti luetteloinniksi. Lopuksi kirjassa on tiivistävä osio, jonka ohessa Koivusalo vastaa suoraan johdannossa esittämänsä kysymykseen menestyksen syistä.

Lähteet ja tiedot on, muttei kriittisyyttä ja tulkintaa

Koivusalon lähteiden käyttö on ongelmallista. Hän kertoo aluksi alan varhaishistoriaa lähteinään alan lehdissä (esim. *Viestimies*) 1950-luvulla julkaistut historia-artikkelit. Tätä ratkaisua ei voi uskottavasti perustella edes sillä, että tutkimuskirjallisuutta ei ole. Sitä on, vaikkei ehkä paljon eikä aina suomeksi. Koivusalo ottaa myös pitkiä otteita – usein monia sivuja – vanhoista artikkeleista tai tekemistään haastatteluista. Radioinsinööriseuran toimintakertomukset tuntuvat kelvanneen sellaisinaan kirjaan: vuosikokouksista ja muista kokouksista luetellaan esitelmien nimiä ja aiheita. Lukijalle jää valitettavasti sellainen kuva, että kaikenlainen lähdekriittikki on kirjoittajalle outoa.

Muutenkin jäin kirjasta kaipaamaan kriittisyyttä. Koivusalo sanoo esimerkiksi, että Kaapelitehtaan Björn Westerholm tajusi elektroniikan merkityksen ensimmäisenä Suomessa, kun hänen johtamansa yritys lähti sitä kehittämään 1960-luvun alussa. Lähteenä on *Voima ja Valo* -lehden artikkeli Kaapelitehtaan historiasta vuodelta 1962. Väite on puhdasta puppua. Esimerkiksi TKK:lla professori Erkki Laurilan alaisuudessa asia oli tajuttu jo paljon aiemmin ja Kaapelitehdas vain nappasi liiketoiminnan. Laurilan alaisuudessa 1950-luvulla teh-

dystä ESKO-tietokoneesta Koivusalo ei vaikuta tietävän. Ylipäänsä hän ei tunnu osanneen päättää, ottaako tietokoneet kirjaan mukaan kunnolla vai ei. Nyt niiden käsittely jää osittaiseksi ja ohueksi.

Koivusalo on toki kerännyt kiitettävän paljon tietoa alan varhaisista henkilöistä ja tuotteista. Myös yleisesti tuntemattomia yrityksiä käydään läpi. Kirjoittaja ei kuitenkaan tee tulkintaa ja vedä johtopäätöksiä tästä tietopaljoudesta. Seurauksena on, että massiivinen yksityiskohtien (esim. henkilöiden urat ja tehtävät, eri tuotteiden tekniset tiedot) esittely muuttuu mielenkiinnostomaksi puuroksi ainakin sellaiselle lukijalle, jolla ei ole tiedossa sopivaa kontekstia itse tulkita alan muutoksia. Koivusalo ei lisäksi aina selitä käyttämiään lyhenteitä. Hän on kerännyt lopun lyhenneluetteloon vain alan tekniset lyhenteet. Kirjasta tulee näin sanalla sanoen hakemisto. Hakemiston käyttöä auttaisi huomattavasti asiaindeksi kirjan lopussa. Siellä on kuitenkin vain henkilöhakemisto. Lopun pari ”historiakaa-viota”, joissa yritysten kehitys on kuvattu rinnakkain aikajanalla, ovat hyviä. Samanlaista tiedon koontaa olisi voinut käyttää kirjassa aiemmin ja myös laajemmin varsinaisen tekstin ohessa.

Koivusalo on epäilemättä ottanut vaikean tehtävän. Jos tarkoituksena oli saada kirja laajallekin yleisölle käytettäväksi, niin rahkeet eivät ole riittäneet – tai aika. Mutta aikaa olisi joka tapauksessa kannattanut käyttää enemmän, vaikka kohdeyleisöksi olisi valittu vain alan ammattilaisetkin. En tarkoita, etteikö kirja tällaisenaan sopisi heille sukelukseksi omaan työhistoriaan, varmasti sopii. Näiden lisäksi kirjalla on arvonsa

tutkijoille lähdeaineistona ja hakemistona suomalaisen elektroniikan historiaan.

Huipulla tuulee

Lopussa selittämäänsä menestystä ja menestyksen käsitettä Koivusalo ei problematisoi. Hän selittää menestystä enimmäkseen liiketaloudellisella kielellä ja tekijöillä; välillä tosin esim. muodilla. Tällöin menestyjinä puhutaan suomalaisista yrityksistä, jotka ovat nousseet elektroniikkateollisuudessa – tai telealalla – maailman huipulle. Voisi kysyä, onko tämä juuri Suomen menestystä, suomalaisten menestystä? Menestystä verrattuna mihin? Miksei Koivusalo vertaa vaikkapa Ruotsiin tai muihin tietoyhteiskuntatilastojen kärkimaihin? Helposti tulee sellainen käsitys, että kirja on todella tehty ns. hypen aikana – on saatu ulkomaisen lehdistön kehuista (joita kirjan alussa laajasti siteerataan) näkemys, joka tässä pyritään vahvistamaan – tällä kertaa tosin ei vain Nokian avulla, vaan siten, että Nokia sijoitetaan elektroniikka-alan suomalaiseen historiaan. Ehkä nykyinen heikko taloustilanne kerrannaisvaikutuksineen tuo tähän ajatteluun lisää kaivattua kriittisyyttä.

Petri Paju

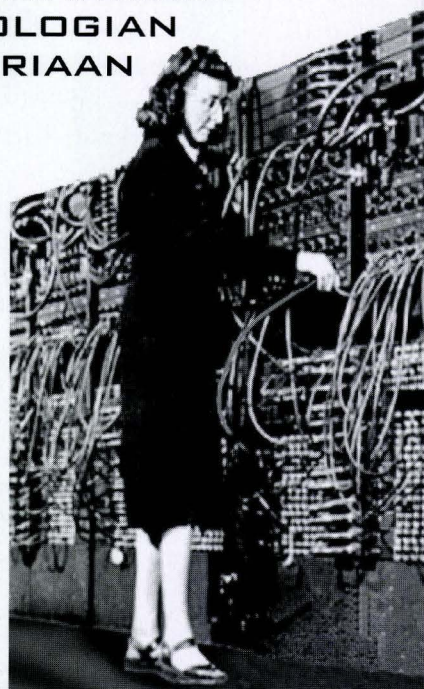
FL, tutkija

Turun yliopisto, kulttuurihistoria

WIRED TO TECHNOLOGY
INTERDISCIPLINARITY AND NEW
PERSPECTIVES
IN THE HISTORY OF TECHNOLOGY

8.-9.11.2002
HELSINKI FINLAND

JOHTOLANKOJA
TEKNOLOGIAN
HISTORIAAN

Helsingissä järjestetään 8.–9.11.2002 seminaari, jossa tarkastellaan teknologian historian tutkimuksen nykysuuntauksia, katsastetaan suomalaisen tutkimuksen nykytilaa ja viritellään uusia yhteistyökuvioita. Seminaariin ovat kaikki asiasta kiinnostuneet tervetulleita.